

МОТИВАЦІЙНИЙ ЛИСТ

За 20 років моєї роботи в Європейському Суді з Прав Людини ця інституція фактично стала моєю другою домівкою, за долю якої я відчуваю відповідальність. За ці роки я мала змогу не лише отримати ґрунтовні знання практики та процедури Суду, а й ретельно простежити його розвиток у відповідь на загрози і виклики, які ставить перед ним сьогодення, та безпосередньо відчутти його сильні і слабкі сторони. В період, коли Рада Європи переживає кризу довіри, потреба убезпечити Суд стає більш нагальною. Це спонукає мене стати суддею, оскільки в разі мого обрання у мене з'являться важелі впливу на політику судочинства ЄСПЛ, а мій тривалий досвід роботи в Суді, освітня база (міжнародне і європейське право) та знання кількох іноземних мов (окрім офіційних мов РЕ) дозволять мені використати ці важелі найефективніше, починаючи з перших же днів виконання обов'язків судді.

Збереження та підвищення авторитету Суду, який лежить в основі дієвості європейського механізму захисту прав людини, не є можливим без якісного обґрунтування судових рішень та послідовності судової практики¹. З огляду на численні заяви, які надходять до Суду, в разі мого обрання суддею я докладатиму зусиль для того, щоб на усіх ланках підготування рішень Суду було усвідомлення пріоритетності високоякісних стандартів аргументації над кількісними показниками, тобто над необхідністю завершити певну кількість справ у задані терміни.

Для здійснення цієї мети останні 15 років моєї роботи у Директораті Юрисконсульта стануть мені у неоціненній пригоді. Відповідно до Правила 18В Регламенту Суду, саме Юрисконсульт покликаний сприяти у дотриманні Судом високого рівня якості і послідовності своєї практики. Контроль Юрисконсульта є найвищим рівнем контролю над проектом рішення, і юристи його команди виявляють проблемні твердження у проекті, готують рекомендації для суддів щодо усунення протиріч і беруть участь в судових нарадах в якості представників Юрисконсульта. Крім того, команда Юрисконсульта відіграє важливу роль в аналізі і узагальненні судової практики, зокрема, шляхом підготування тематичних посібників з практики ЄСПЛ (case-law guides) та інших аналітичних і дослідницьких матеріалів. Цей досвід, особливо під проводом таких визначних фахівців на посаді Юрисконсульта як Венсан Берже, Лоуренс Ерлі та Анна Остін, надав мені можливість виробити навички глибокого та критичного аналізу проекту рішення на предмет його узгодженості з практикою ЄСПЛ, які так необхідні для роботи суддею. Крім того, завдяки цій роботі я мала змогу доповнити знання української специфіки широким спектром проблематики, наявної у справах проти різних держав, що так важливо для судді, адже він виступатиме доповідачем далеко не лише у справах проти власної держави.

Інституційна пам'ять відіграє ключову роль у гармонійному і послідовному розвитку судової практики. Судді ЄСПЛ обираються лише на 9 років. Тому, в разі мого обрання я працюватиму над тим, щоб посилити вагу Юрисконсульта та його команди, де сконцентровані досвід і знання, а також вплив його рекомендацій, які зараз не є

¹ див. п. 27 Копенгагенської Декларації 2018 р. щодо реформи Суду

обов'язковими для суддів. Сподіваюсь також, що мої власні 20 років досвіду роботи в Суді сприятимуть досягненню цих цілей.

ЄСПЛ у своїх рішеннях неодноразово наголошував на послідовності як на своїй меті². Однак, серед суддів та юристів ЄСПЛ відсутнє спільне та чітке розуміння, в чому саме полягають вимоги послідовності. Уже кілька років я працюю над проектом дослідження концепції послідовності (coherence) в європейській науковій думці³ з метою розроблення теоретичних засад роботи Юрисконсульта ЄСПЛ. Вважаю, що для Суду вкрай необхідно якомога швидше усвідомити, що вимоги послідовності не обмежуються відсутністю протиріч, а сягають набагато глибше. В разі мого обрання ініціюватиму розроблення концепції послідовності, адаптованої до практики Суду.

Згідно з висновками науковців, одним з визначальних методів забезпечення узгодженого розвитку судової практики є надання цінностям важливої ролі у судовому дискурсі. Проте, як зазначають провідні дослідники з цієї тематики⁴, у практиці ЄСПЛ недостатньо розвинений ціннісний, аксіологічний підхід, що в довгостроковій перспективі, з огляду на нові виклики, що постають перед Судом, може негативно відбитися на авторитетності його рішень. Обрання суддею дасть мені можливість працювати над тим, щоб застережливі голоси, які лунають з академічних кіл, були належним чином почуті.

Успішність Суду залежить від ефективної реалізації принципу субсидіарності. Створення Мережі Вищих Судів є надзвичайно важливим кроком з виведення взаємодії ЄСПЛ та національних судів на новий рівень. Проте ЄСПЛ далеко ще не вичерпав усіх можливостей для встановлення плідного діалогу з національними судами. В цьому я мала змогу пересвідчитися завдяки своїй участі в роботі Мережі в якості контактної особи ЄСПЛ для Верховного Суду України та Конституційного Суду України, а також завдяки поглибленій співпраці з Національною Школою Суддів України в рамках проекту навчальних відеоконференцій, до котрих долучилися тисячі суддів з різних регіонів України (відповідно до листа Голови НШСУ від 20 березня 2018, адресованого Юрисконсульту ЄСПЛ, лише в одній з таких конференцій взяли участь 877 суддів, які мали можливість поставити доповідачам запитання та отримати відповіді!). Як

² див. серед багатьох прикладів *Cossey проти Сполученого Королівства*, § 35, *Чарпан проти Сполученого Королівства* § 70, *Herrmann проти Німеччини*, § 78, *Sabri Güneş проти Туреччини* § 50

³ див. Amalia Amaya "The Tapestry of Reason: An Inquiry into the Nature of Coherence and its Role in Legal Argument" Hart Publishing, Oxford, 2015 ; S. Berteau, « The Arguments from Coherence », *Oxford Journal of Legal Studies*, 25, 2005, pp. 369-391; L. Wintgens : « *Legisprudence: Practical Reason in Legislation* », Ashgate, 2012; N. McCormick, *Raisonnement juridique et théorie du droit*, Paris, PUF, 1995; Robert Alexy & Aleksander Peczenik «The Concept of Coherence and Its Significance for Discursive Rationality» *Ratio Juris* 3 (s1):130-147 (1990)

⁴ Blanc-Fily, Charlotte «Valeurs dans la jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme» Bruxelles: Bruylant, 2016 ; Husson-Rochcongar, Céline «Droit international des droits de l'homme et valeurs : le recours aux valeurs dans la jurisprudence des organes spécialisés» Bruxelles, Bruylant, 2012.

організатор цього проекту та головний доповідач, вважаю досвід такого спілкування надзвичайно важливим та доленосним як для ЄСПЛ, так і для України. Якщо я стану суддею, наполягатиму на поглибленні діалогу Суду з національними суддями за допомогою повного використання можливостей, які надають сучасні цифрові технології.

В разі мого обрання я зможу ефективно виконувати обов'язки судді. Я вільно володію англійською і французькою мовами та використовую обидві ці мови для написання проектів рішень або інших документів Суду. Завдяки цьому я зможу подавати власні пропозиції з удосконалення тексту будь-якого проекту та легко співпрацювати з усіма суддями та юристами Секретаріату Суду в процесі підготування рішень.

Крім того, я володію й іншими іноземними мовами (німецькою, польською, іспанською; розумію італійську) достатнього добре для того, щоб безпосередньо перевірити досье відповідної справи без послуг перекладача. Це обов'язково стане мені на користь, оскільки суддя, окрім справ проти власної держави, доповідає у багатьох справах проти інших країн. Знання різних правових систем, отримані в Суді та в рамках курсів з порівняльного правознавства в Інституті міжнародних відносин КНУ ім. Тараса Шевченка, також можуть стати мені у великій пригоді в разі роботи над справами проти різних держав-членів Ради Європи.

Я маю магістерську освіту в галузі міжнародного права та права Європейського Союзу (ЄС). Оскільки Суд тлумачить Конвенцію згідно з загальними принципами міжнародного права та досить часто звертається до практики інших міжнародних судових установ (в тому числі й Суду ЄС), знання в цій сфері надзвичайно важливі для судді Європейського суду з прав людини. Крім того, враховуючи зростаючу кількість справ, що торкаються права ЄС, в разі мого обрання я зможу компетентно і кваліфіковано підготувати доповідь у справах такого типу.

З огляду на мою освітню базу, знання мов та багаторічний досвід роботи в ЄСПЛ, зокрема, над удосконаленням його судочинства, я повинна прислужитися тому, щоб Суд гідно відповів на виклики сьогодення і щоб Україна та Суд стали ще ближчими. Це почуття відповідальності спонукає мене шукати високу посаду судді ЄСПЛ.

Вікторія Чернійчук

15 листопада 2021 р.